

Travnikov je v občini 967 ha, donos na 1 ha zelo različen, povprečno 25 q sena, 12 q otave in 2 q otavica.

Vinogradov je v občini 302 ha, od teh pa 94 ha zapuščeni in torej le 208 ha obdelanih, povprečni pridelek na 1 ha je letno 30 hl, v skupni vrednosti 2.808.000 din, a prodaja se ga le 40 % v vrednosti 1.123.200 din. Gozdov je 1491 ha, ki dajejo na leto približno 15.000 kubičnih metrov lesa za kurjavo, v vrednosti 900.000 din.

Sadnega drevja je: 13.600 jablan, 2465 hrušk, 6660 sliv, 2530 orehov in 2000 domačih kostanjev. Tudi tu smo izračunali povprečni letni donos in njegovo vrednost.

Goveje živine je v občini 2600 glav, svinj 2200 rilcev, konjev 45 repov, perutnine 11.000 kljunov, drobnice 150 komadov.

Vsi ti podatki se dajo razčleniti v nešteto praktičnih računskih nalog, ki si jih izmišlja učenci sami, jih po možnosti komplicirajo in potem z veseljem izračunavajo.

Razumljivo je, da posegajo vsi ti računi v območje oblikoslovja, gospodarskih naukov, zemljepisja, zgodovine, higijene in se ta način vrši idealna koncentracija, da ne rečem popoln strnjen pouk.

Sedaj pa še kmetijski dom v številkah:

Naš povprečni kmet ima 7 ha zemlje. Od tega je 2,50 ha njiv, 2 ha travnikov in pašnikov, 70 a vinogradov in 1,80 ha gozda.

Na njivah so posevki sledeči:

Kultura	površina	donos na 1 ha	vrednost
Pšenica	77,00 a	11 q	din 1336,50
Ječmen	75,00 a	11 q	" 148,50
Rž	5,00 a	11 q	" 102,—
Koruza	88,75 a	13 q	" 1442,—
Oves	35,00 a	7 q	" 318,—
Krompir	17,50 a	35 q	" 490,—
Proso	2,50 a	8 q	" 380,—
Lan	1,25 a	5 q	" 172,50
Detelja	15,00 a	40 q	" 360,—

Ješenski sadeži so vredni z vmesnimi vred din 1595,—

Celokupna vrednost vseh sadežev z njiv znaša torej letno povprečno in okroglo 6000 dinarjev.

V 70 a vinograda se pridelata 21 hl vina po din 4,50 v vrednosti 9450 din.

Dohodki travnikov in gozdov se porabijo v živinorejji in gospodarstvu.

Za prodano goved, prodane in zaklane svinje, prodana jajca skupi na leto 8000 din. Doma porabljeno in prodano mleko je vredno 4000 din.

Za jabolka dobi 1350 din, slive 400 din, orehe in ostalo sadje 320 din, za vse sadje 2070 din. Gozd mu da 15 m³ drv v vrednosti 1200 din, razni dohodki so ocenjeni na 1500 din. Letni dohodek take kmetije znaša torej 26.220 din.

Na posestvu so zaposleni 3 ljudje v polni delovni moči. Zaslužek posameznika se da preračunati na delovni dan po din 34,27, ali na vsak dan leta din 23,94, torej približno toliko kolikor je zaslužek običajnega industrijskega delavca.

Iz tega pa sledi, da je beg kmetijske mladine v mesta in industrije razumljiv, četudi še ne povsem opravičen. Skrb vseh faktorjev, ki jim je ohranitev krepkega kmetijskega življa dolžnost, pa mora biti, da se dneveni zaslužek kmeta dvigne in da ne bo finančni efekt 40 urnega industrijskega dela na teden večji nego je efekt 110 urnega kmetijskega dela na teden, sicer se bo izseljevanje iz vasi nadaljevalo v največjo škodo narodnim in državnim interesom.

Država je in bo kmeta ščitila s svojimi sredstvi, naša naloga pa je, da pomoremo po svojih močeh in v okviru svojega poklica.

(Se nadaljuje.)

Argote, ravnatelj Taborišča španske dece v Basses-Pyrenéesu:

Selitev španske dece

Deca iz Bilbaoa.

Deca iz Bilbaoa prihaja! — kričijo vsi.

Hitro pripravljamo dobro, toplo kosilo. Tu so! To niso otroci. To so živi okostnjaki, malih oči polnih strahu, spušenih ramen, plašnih korakov. Polovica jih je tu — tri sto jih je!

V trenutku izgleda teh tri sto otrok kot da bi znoreli: kruh, kruh! S solznimi očmi so navaliли proti kruhu, predmetu svojih sanj. Kruh! — se čujejo vzkliki. Nekateri med njimi se ne morejo znanji, ne morejo verjeti. S prsti tipajo mehko sredino kruha, trgajo skorjo. Naglo, s polnimi usti, ga grizejo in ga požirajo s strastjo in radostjo. — Tudi zadnji so že prišli. Prvi spuščajo nove napreje in jim mahajo s kruhom, ki ga drže še v rokah. Izgleda, da jim na ta način govore: mi smo rešeni, mi imamo kruh. S kruhom napolnjujejo svoje župe.

V sredi skupne obednice skriva neka deklica večji kos kruha, pod svojo bluzo.

Deklica, zakaj skrivaš kruh?

To je za jutri, odgovarja ona.

V kotu — joče malček. Tudi on skriva kruh.

Kako ti je ime, mali?

Antonio.

Zakaj skrivaš kruh?

Za mamico.

Kje je ona?

Ne vem.

In deček, zvit na klopi, obupno stiska svoj kruh.

Asturijski begunci.

Ta deca gre proti severu Francije. Stoj! Krik španske dece: kruh! ponovno odmeva... Po obedu mi reče Carlos: »Jutri nam boste dali zopet belega kruha, kajne? To je tako dobro.«

Dete pod strojnico.

Ruperto je videl bombardiranje. Zalostno posnema živžvanje krogle, granate, lovskega letala in težkih bombarderjev... »Takole so prišli.« pokazuje z besedami in gibi malček, »strojne puške so odmevale tak-tak-tak... tak-tak-tak... Vsi ljudje so se poskrili, ali vlegli na zemljo. Letala so se oddaljila. Nekateri ljudje so se dvignili in se gibljejo, a drugi so ostali nepremični, na tleh.«

Otroček pripoveduje.

Irun. Velika in težka letala brnijo nad mestom. Z mamico se pripravljava za odhod. Hitro vzameva prtjago in greva, skozi vrtni ven. Neki potres me vrže na zemljo. Krik in vik zaglušita vse. Nič ne razumem. Dvignem se. Obrnem se in zagledam ogromno jamo. Polovico hiše se je porušilo. Kje je mamica? Ah, da! Ona je kot jaz padla tam dol, proti zidu. Tečem v to smer. Mamica! Mamica! Moja mila mamica!... Ona me gleda s široko odprtimi očmi, a mi ne odgovarja. Ne, saj ne more in ne sme biti reš! Ona ni mrtva, ne, ne... a vseeno, mamica nič ne govori, čisto nič, iz senc ji teče kri... Sosedka me potegne s silo za seboj: »Pojdi, sinko...« Ubo-ga moja mamica!

Ob dveh ponoči: Bayonne.

Deset bark, prevoznih in ribniških čolnov prihaja v luko. Polni so asturijskih beguncev. Vsi stoje, stisnjeni drug k drugemu.

V temi se vidi blede svetloba. Še en brod. Da, to je malo večji čoln. Delitev hrane. Na

obali sta dve materi z dvema malima otrokoma, starima 8 in 10 dni. Takoj jih prepeljejo v zatočišče, v bolniško sobo. Obe materi sta se vlegli. Dve dolgi, slabotni in neživljenjski telesi. Zjutraj okrog osmih, damo obema malo mleka. One sploh ne odpreta oči. Ponovno zaspata. Dete plaka. Dajemo ga k materinim prsim. Detece slastno sesa mleko svoje matere, ki tega sploh ne občuti, prav nič, popolnoma nič.

V dvorišču je osemdeset novih otrok. Ne-ka deklica joče. Približam se ji. Ona nima svoje matere, pa jo tolažim. Popravljam ji vlažne laske, ki ji padajo na objokano lice. Objamem jo. To vidi majhen deček in se mi približa: »Tudi jaz ne vem, kje je mamica. Ali imate tudi mene radi?« Tudi njega objamem. Deček se ne joče več, zato pa me njegov smeh zresni in jaz zažojem.

Pismo mami in tateku.

Malčki opisujejo in pripovedujejo o svojem potovanju. »Mamica, mi imamo tu pravi, beli kruh. Ko ti prideš, ga boš tudi ti imela. Skorja je zlatorumene barve. Sredina je mehka in tako dobra, da, da, mamica, to je čisto pravi beli kruh«, in otroci kot dokaz skrbno dajejo nekoliko malih drobtin v pisemski zavitek.

Doživljena scena.

Letala obsipajo cesto s krogli strojnih pušk. Vsi bežijo s ceste in iščejo zavetišča vsaj pod drevesi. Samo ena mati se je stisnila k zemlji, tam v sredini, s svojimi tremi otroki. Najmanjšega drži še v naročju, ostala dva se držita njenega krila. Kličemo ji: »Beži, beži!« Ona ničesar ne razume. Čisto nagonsko pokriva otroške glave s svojim pregrinjalom. Letalo se spušča, še nižje... dva otroka padeta; strašen krik, krik matere... deset sekund, že prihaja drugo letalo... v gomili so v sitem trenutku ugasnila vsa štiri srca male družine...

iz »Narodne prosvete«.

Lepo priznanje delovni tovarišici

Eliza Kukovčeva.

V Stopercih je delovala kot učiteljica in upraviteljica 38 let tovarišica Eliza Kukovčeva. Dasi je kraj v hribih in daleč od prometa, prebivalstvo izredno revno in primitivno, je plemenito pojmovala svoj življenjski poklic in si nikoli ni zaželela kam drugam, med druge ljudi, v udobnejše življenje. Vsa se je posvetila šoli in delu ter z vztrajno delavnostjo, visoko inteligenco posegla daleč čez okvir udejstvovanja podeželske učiteljice. V doma-

čem učiteljskem društvu se je močno uveljavljala kot odbornica in predsednica, kot predavateljica pa si je pridobila dober sloves tudi pri sosednih učiteljskih društvih. Kritično in z velikim razumevanjem je proučevala pridobitve sodobne didaktike in je preizkušala praktično v svojem razredu ter svoje izkušnje podajala v nešteti referatih in razpravah ter nudila učitelstvu v uporabo.

Da se ji ob upokojitvi da viden znak spoštovanja in hvalečnosti, ji je po naročilu društva izdelal tov. Sotošek iz Sv. Roka krasno častno diplomu in določeno je bilo, da ji to diplomu poneso v Stoperce posebna deputacija dne 3. marca. Kako je tovarišica priljubljena, se je pokazalo, ko se je deputaciji med potom pridruževalo učitelstvo bližnjih šol in jih je v Stoperce prišlo 30. Potem, ko je društveni predsednik tov. Verk odlikovani s primernim nagovorom izročil diplomu in sta ji mala učenca Rado in Martica od Svetega Križa čestitala s kratko deklamacijo in šopkom nageljčkov, se je ginjena in vzradoščena tovarišica zahvalila ter posebej poudarjala, da ji je učiteljska organizacija tista krepka opora, ki jo je vzdržala v vseh težavah življenja. Vse dospele tovarišice in tovarišice je povabila za mizo. V vrsti napitnice so ji nazdravili tov. Ahtikova v imenu učitelje, tov. Kurbus v imenu upokojenega učiteljstva, tov. Stefanciosa v imenu učiteljstva sosednih šol in tov. Šubert v imenu mladega učiteljstva. Tam v zakotni vasi v Halozah je bil to lep dan iskrenega tovarištva in stanovske solidarnosti.

Občni zbor Učiteljske samopomoči

Učiteljska samopomoč v Ljubljani ima svoj občni zbor v nedeljo, dne 10. aprila 1938., v Mariboru v IV. deklški ljudski šoli, Cankarjeva ulica. Ta občni zbor bo moral rešiti tri predloge, katere so združniki predložili na lanskem občnem zboru. Predloge smo sporočili s tiskanim letakom, katerega smo poslali vsem združnikom v zadnjih dneh junija 1937.

Ti predlogi so: 1. Združnik tov. Ivan Erbenžnik iz Ljubljane: V primeru smrti neveljane žene, ki radi prekoračene starostne dobe ni mogla biti sprejeta v US, naj izplača združga članu polovico njegove posmrtnine. Član plačuje prispevke za smrtno primere v polnem obsegu dalje. 2. Združnik tov. An-

ton Volavšek iz Teharij: US naj del svojih rezerv naloži v »Učiteljski gospodarski in kreditni združi v Celju«. 3. Združnik tov. Vekoslav Mlekuž iz Ljubljane: Od izplačanih posmrtnin naj se odteguje 4% odbitek, in sicer: 2% za starostni podporni sklad, 2% za podporni sklad.

Na omenjenem letaku citate dalje: »Fe predloge bo načelstvo oddalo posebnemu odseku, ki naj jih pregleda in pretehta od vseh strani, na prihodnjem občnem zboru pa predlaga primerno rešitev. Prosimo vse žlane, ki se zanimajo za pravo in času primerno rešitev, da sporoče pisмено svoja mnenja in navsvete združni upravi.«

Naročajte pri UPZ glasbeno edicijo „MATERINSKI DAN“

Nova pota zgodovinskega pouka?

Iz razgovora z Albertom Zerjavom, čigar »Metodjko zgodovinskega pouka« izda letos Slovenska šolska matica.

Albert Zerjav je naš najplodovitejši pedagoški publicist, znan prav dobro vsem čitateljem »Popotnika«. Ni skoraj številke, v kateri ne bi zastavil svoje ostro pero, bodisi v tehničnih teoretičnih in praktičnih razpravah, bodisi v objektivnih kritikah pedagoških in literarnih proizvodov. Pa tudi v drugih listih, n. pr. v »Gradanski školi«, »Učitelju«, »Savremeni školi« in celo v znani češki reviji najstrožjih kritikov mladinske literature »Uhoru« sodeluje stalno kot priznan in široko razgledan strokovnjak. V Mariboru, kjer je že 4 leta na meščanski šoli, si pedagoškega sestanka brez resnega in včasih kritično nasajenega Alberta niti misliti ne moremo! Včasih prav iniciativno posega v pedagoški razvoj naše »provincce«, kar mu je tem laže, saj je — častna izjema med mariborsko »pedagoško gardo«! zakrknjen samec, ki preživlja v svoji samotni sobici tam v Cvetlični ulici med nagromadenimi knjigami svojstveno življenje — pravega pravicatega književnika! Ne moti ga zunanji svet, edino razvedrilo mu je njegov 5 cevni Philips-Super, pa tudi v etru neprenehoma brska po pedagoških predavanjih... Vsake kvatre enkrat žrtvuje tudi kakšno urico svojim prijateljem, najraje ob kozarcu Pečkrcana. Pa tudi ob takih prilikah so v ospredju pedagoški problemi, tako da mu marsikdo zameri, češ da je pedagoško preveč »navudren«...

Radoveden sem bil, kaj dela na pustni terek, ko se ves svet izživlja v vrtoglavo

in veselju. Našel sem ga zatopljenega med knjigami in prav nič ga ni skrbelo, kam pojde nocoj... Niti kopicia reklam, vabil in plakatov nasproti njegovega stanovanja ga ni vznemirjala. Tako sva povsem resno bila takoj spet sredi pedagoške... Pa je prišlo do takega »intervjuja«:

Tvojo prvo knjigo »Metodjko zgodovinskega pouka« izda torej SSM — kljub nekaterim oviram — v celoti. Kako to, da si se »zapičil« v probleme šolske zgodovine?

»Iz nujnosti, to je vsakdanje potrebe. Ze današnji čas je tak, da v skrbeh za bodočnost iščeš in tipaš tudi v ljudski preteklosti in zgodovini. Kdor je ne pozna, se težko orientira v labirintu sodobnih razmer in težav; kdor pa zgodovinsko-razvojno misli in sklepa, kaj lahko opazi, v kakšno smer hiti družbeni razvoj in napredek miselnosti v teh časih. Naj nikogar ne motijo začasni »ovinki« ali zastoji, ki jih opažamo v vsej sencu na političnem poprišču evropske zemlje. Prepričan sem, da je razvojna zakonitost družbene življenja in gospodarstva močnejša kakor volja, sila teh ali onih posameznikov, ki bi hoteli vladati milijonom, samo po svoji edini logiki. Pridružujem se Weyrichu in drugim, da je treba gledati na preteklost z očmi, ki jih je učila gledati zgodovina.«

Večletne izkušnje mi kažejo potrebo, da je treba sodobni zgodovinski pouk drugače prijeti in ga voditi kakor je to pri nas običaj. Prav posebej imam v mislih tri reči: zgodovinsko učivo, otroka z vsemi njegovimi lastnostmi in posebnostmi ter učiteljevo vzgojno in učno dejavnost. Pa o tem bo govorila moja knjiga bolj podrobno! Samo to naj pristavim, da bi naj bila naša skupna skrb, iztrebiti iz zgodovine vso usodepolno frazo, ki se je razbohotila v najrazličnejših oblikah v šolskih

knjigah in v pouku samem. Saj sam vidiš, da se izraža vsa »modrost« šolske zgodovine v izrazih kakor: nadoblast, bitka, knezi, cesarji, so zmagali, bili poraženi... in v podobnih besedah, povrh pa še cela parada potrebnih in nepotrebnih letnic, ki jim otrok še ni dorasel. Tako zgodovinsko besedilo pač ne more uspeti pri mladini, kaj šele, da bi razvijalo zgodovinski čut in mišljenje, pa živo zavest, da so zgodovino delali ne samo posamezniki ali izbranci, temveč da je pri zgodovini sodelovalo tudi ljudstvo v polni meri svoje življenjske sile in moči. Nedvomno ima narodno gospodarstvo in pa človeško orodje večje zasluge za kulturni in socialni napredek naroda kakor pa zvenketajoče sablje, puške in podobni inventar arzenalov. Opazovanja in izkušnje mi pravijo, da se dandaneš zgodovina bistveno nič drugače ne poučuje kakor pred 25, 30 leti, samo besedilo je nekoliko spremenjeno. In vendar hočemo govoriti o — pedagoški renesansi! Moje delo želi biti pri nas prvi resnejši korak k vsestranski, t. j. idejni in didaktični reformi zgodovinskega pouka od 3. razreda ljudske šole pa tja do male mature.«

Slišal sem, da si reformo zgodovinskega pouka utemeljil tudi mladinoslovno?

»Na vsak način; to poglavje je tudi najobsebnije v knjigi. V duhu sodobnih psiholoških dognanj razlikujem štiri oblike zgodovinskega pouka: koncentracijsko - pripovedovalnega, strokovno pripovednega in opisovalnega ter slednjic bolj znanstveni sistem obravnave zgodovinskih resnic ali drugače povedano: elementarnemu ter čustveno zajetu pripovedovanju naj sledi bolj miselno opisovanje, ki na višji stopnji že prehaja do vzročnega utemeljevanja in abstrahiranja razvojnih zakonov in posebnosti v sklenjeni

vrsti. V življenjski šoli bi naj učenci doživljali ali vsaj podoživljali dogodke iz preteklosti in to tako, da bi pred izstopom iz šole mogli že razumevati primerno zgodovinsko utemeljenost razmer, križev in težav, ki spremljajo sodobnega človeka in družini in javnem poklicu. Iz mladinoslovnih razlogov zagovarjam tudi primerno depolitizacijo šolske zgodovine, česar pa ne smemo napačno razumeti.«

Kakšno stališče si zavzel do zgodovinskih virov in državljanske vzgoje?

»Važno vprašanje! V šoli govorimo o urbarijih, zlati buli... toda malokdo izmed šolskih zgodovinarjev je videl te dokumente v prepisih ter obrazložene s komentarji. Z zgodovinskimi viri in pa z načinom raziskovanja zgodovinskih listin, naj bi se seznanili učiteljski pripravniki pri svojem seminarškem delu, potem utegne učitelj laže postati vnet raziskovalec svojega šolskega okoliša. V ljudski in nižji srednji šoli pa imajo zgodovinski viri za učence seve samo ilustrativen pomen. Moja knjiga naravnost kriči po primerni pomožni knjigi zgodovinskih virov, ki bi jih bilo treba čimprej izdati.«

Najdelikatnejše je vprašanje državljanskega pouka in vzgoje. Ni idealno, če se ta smer pouka menjava z osebami in režimi! Koristneje je, če ima državljanska vzgoja trdne temelje in evoliucijsko smer. Marsikaj do brega in posnemanja vrednega nam lahko še vedno nudijo zapadne demokracije, kjer je vsem posameznikom dopuščena neka določena duševna, kulturna in umetniška svoboda izživljanja, seveda ne na škodo družbenega in delovnega človeka!

Po vsem tem vidim, da bo tvoja knjiga potreben in zanimiv priročnik za učitelje.